

Valsts kanceleja

VSS izsludināto tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju) monitoringa analīze 2019-2020

2021.gada 14.marts

Valsts pārvaldes politikas departaments

Paveiktais (I)

- Sākot no 2019. gada VK veic strukturētu paplašinātu izvērtēšanu (monitorings) visiem Valsts sekretāru sanāksmē pieteiktajiem tiesību aktu projektiem attiecībā uz administratīvā sloga izmaiņām, sākot no 01.11.19 – uz «Nulles birokrātijas pieejas» ievērošanu (+sabiedrības līdzdalība + jaunas amata vietas).
- Izstrādāts informatīvais ziņojums «Par "nulles birokrātijas" pieejas ieviešanu tiesību aktu izstrādes procesā», 20.08.2019.
- Izstrādātas praktiskās vadlīnijas «Inovācijas process administratīvā sloga mazināšanai», tās ir pieejamas tiešsaistē - tiesību aktu izstrādes ceļvedī.

Paveiktais (II)

- Ik gadu tiek veikts valsts pārvaldes klientu apmierinātības pētījums, kura ietvaros veikta Latvijas iedzīvotāju aptauja, lai noskaidrotu iedzīvotāju attieksmi pret valsts pārvaldi kopumā, uzskatus par valsts iestādi, kas vislabāk apkalpo iedzīvotājus, sašņskarsmi ar valsts iestādēm, valsts iestāžu darba vērtējumu, kā arī pēdējās saskarsmes ar valsts iestādi raksturojumu.
- 2018.gada nogalē VK uzsākusi īstenot Valsts pārvaldes inovācijas laboratorijas projektu, lai paaugstinātu valsts pārvaldes inovācijas kapacitāti, un attīstītu inovācijas kultūru.
- Apmācības valsts pārvaldes ekspertiem (tēmas: administratīvais slogs, LEAN, dizaina domāšana, publisko pakalpojumu un politikas dizains).

	2019.gads	2020.gads
Uz VSS pieteikto tiesību aktu projektu skaits		
VSS pieteikto un izvērtēto projektu skaits	1252	1077
Pirmreizējie atzinumi ar iebildumiem	105 (8,4% no visiem projektiem)	146 (13,5% no visiem projektiem)
Sabiedrības līdzdalība		
Nebija vajadzīga	515 (41% no visiem projektiem)	408 (38% no visiem projektiem)
SL tika nodrošināta	657 (no tiem 82% tikai publicēti tīmekļa vietnēs)	654 (no tiem 78% tikai publicēti tīmekļa vietnēs)
Netika nodrošināta	80 (6,4% no visiem projektiem)	15 (1,4% no visiem projektiem)

Monitoringa rezultāti

- Vidēji 40% projektu sabiedrības līdzdalība nav vajadzīga
- Samazinājies to tiesību aktu projektu skaits, kuriem sabiedrības līdzdalība bija nepieciešama, bet tā netika nodrošināta (no 6,4% uz 1,4%)
- Vidēji 80% tiesību aktu projektu - tikai ievietošana tīmekļu vietnēs

	2019.gads	2020.gads
Uz VSS pieteikto tiesību aktu projektu skaits		
VSS pieteikto un izvērtēto projektu skaits	1252	1077
Pirmreizējie atzinumi ar iebildumiem	105 (8,4% no visiem projektiem)	146 (13,5% no visiem projektiem)
Administratīvais slogs*		
Netika paredzētas sloga izmaiņas	1085 (87%)	945 (88%)
Slogs bija, bet tas netika aprēķināts	2	34
Sloga samazinājums	105 (naudas izteiksmē -1 014 826,22 Eur)	61 (naudas izteiksmē -1 537 315,00 EUR)
Sloga palielinājums	60 (naudas izteiksmē +2 253 954,69 Eur)	37 (naudas izteiksmē +1 347 250,50 EUR)
Gada rezultāts:	+ 1 239 128,47 Eur	- 190 064,50 Eur
Jaunas amata vietas		
Pieprasītas un izvērtētas amata vietas	328	27

Monitoringa rezultāti

- Gandrīz 90% tiesību aktu projekti neparedz administratīvā sloga izmaiņas
- Arvien biežāk administratīvais slogs vai atbilstības izmaksas netiek monetāri novērtēti (ja tās izriet no ES prasībām, gandrīz nekad netiek aprēķinātas)
- 2019.gadā tiesību aktu projektu rādītā sloga ietekme bija negatīva - slogs pieauga par 1 239 128,47 Eur, taču 2020.gadā slogs tika samazināts par 190 064,50 Eur
- 2020.gadā ievērojami mazāk tika pieprasītas jaunas amata vietas (samazinājums no 328 uz 27)

Sistēmiskie ex-ante novērtējumu trūkumi

- Kopumā sākotnējās ietekmes novērtējumu ziņojumu (anotāciju) kvalitāte neuzlabojas
- Gandrīz netiek veikta alternatīvu risinājumu izpēte, izmaksu-ieguvumu vai izmaksu lietderības analīze
- Sākotnējās ietekmes novērtējumu saturs lielākoties liecina par to, ka anotācijas tiek aizpildītas jau pēc tiesību aktu projektu izstrādes, izlaižot svarīgus ietekmes izvērtēšanas sākotnējos posmus:
  - ✓ problēmas un mērķa identificēšana,
  - ✓ iespējamo risinājumu (alternatīvu) identificēšana mērķa sasniegšanai,
  - ✓ iespējamo risinājumu analīze un piemērotākā risinājuma izvēle mērķa sasniegšanai.

Tieši šo soļu ietvaros tiek veikta tādu risinājumu apsvēršana, kas neparedz nepieciešamību izstrādāt jaunu vai grozīt esošu tiesību aktu. Kopumā tas ir nozīmīgs iemesls nepietiekamai regulējuma kvalitātei un normatīvisma pieaugumam.

- Nepietiekamā apjomā tiek mazināts administratīvais slogs un atbilstības izmaksas, kā arī netiek izstrādāti risinājumi horizontālajām (pārresoru) problēmām.

Apmierinātības pētījuma rezultāti 2020 (I)

Salīdzinot veikto aptauju rezultātu tendences pēdējo trīs gadu laikā (no 2018. gada līdz 2020. gadam, Covid-19 ietekme tika ņemta vērā), jāsecina, ka 2020.gadā aptaujātie bijuši noskaņoti vēl kritiskāk nekā iepriekš, un kopumā rezultātu pasliktināšanās ir vērojama jau trīs gadus pēc kārtas:

- ✓ apgalvojumam par to, ka vairumam valsts pārvaldē strādājošo var uzticēt darbošanos valsts labā, vērtējumu indekss 2020. gadā bija +13.3, iepriekš tas bija robežās no +15.8 līdz +20.9;
- ✓ izteikumam par to, ka valsts pārvaldē strādājošie kopumā godprātīgi veic savus pienākumus, vērtējumu indekss 2020.gadā bija +10.8, iepriekš tas bija robežās no +14.3 līdz +21.1.

Apmierinātības pētījuma rezultāti 2020 (II)

Novērtējot izmaiņas valsts pārvaldē pēdējo trīs gadu laikā, jāsecina, ka vairākos apmierinātības aspektos rādītāji ir pasliktinājušies:

- ✓ 42% piekrita, bet 19% nepiekrita, ka valsts pārvalde ir vienkāršojusi pakalpojumu sniegšanas, saņemšanas procedūras iedzīvotājiem (2020. gada indekss bija +14.6; 2019. gadā: +14,9; 2018. gadā: +16,8);
- ✓ 38% piekrita, bet 17% nepiekrita, ka valsts pārvaldes iestādes vairāk sākušas sadarboties savā starpā, mazāk prasot cilvēkiem tādus datus, kas jau ir citu valsts iestāžu rīcībā (2020. gadā indekss bija +12.6; 2019. gadā: +16,4; 2018. gadā: +20,4);
- ✓ 36% piekrita, bet 21% nepiekrita, ka valsts pārvalde arvien vairāk cenšas palīdzēt, skaidrot, konsultēt, nevis sodīt (2020. gadā indekss bija +8.6; 2019. gadā: +12,5; 2018. gadā: +18,2).

Latvijas izvērtētāju asociācija

"Latvijā diemžēl izvērtēšana tiek skatīta kā tāds tehnokrātisks instruments, tāds neizbēgamais ļaunums ar ko jāsadzīvo, nevis mācīšanās instruments, kas ļautu saprast un uzlabot.

Argyris un Schon jau 1970.gados izvirzīja tā saukto dubultās cilpas mācīšanās teoriju (double loop learning), kur pirmajā cilpā tiek meklēta atbilde uz jautājumu: "vai lietas tiek darītas pareizi?" Otrā cilpa jau skatās plašāk, uzdodot jautājumu: "Vai mēs darām pareizās lietas?" Teju vienmēr izvērtējumi paliek pirmajā līmenī, pat nemēģinot meklēt dziļāk."

VPRP 2020 ārējais novērtējums & rekomendācijas

Veiktās aktivitātes ir veicinājušas administratīvā sloga samazināšanu, gan pateicoties preventīvām darbībām – iesniegto tiesību aktu projektu izvērtējums, gan esošo procesu uzlabošanā – inovāciju process administratīvā sloga samazināšanai.

Rekomendācijas:

- “Nulles birokrātijas” principus piemērot ne tikai uzņēmējdarbībai, bet arī attiecībā uz citām mērķa grupām, piemēram, NVO, iedzīvotājiem.
- Izstrādātās metodoloģijas, apmācību materiālus un citu informāciju attiecībā uz administratīvā sloga mazināšanu pēc iespējas izmantot arī pašvaldībām darbā ar uzņēmējiem un iedzīvotājiem.

Ietekmes izvērtēšanas sistēmas pilnveide

Izstrādāts un iesniegts apstiprināšanai MK sēdē Informatīvais ziņojums

- Paredz pārskatīt esošo ietekmes izvērtēšanas sistēmu, lai uzlabotu tās efektivitāti, samērību, pārskatāmību, neradītu nepamatotu administratīvo slogu valsts pārvaldē un mudinātu tiesību aktu autorus veikt pilnvērtīgāku darbu administratīvā sloga mazināšanai iedzīvotājiem.
- Izstrādāt izmaiņas, lai panāktu, ka ietekmes izvērtēšana kļūst par optimālu un efektīvu procesu, kurš sekmē regulējuma kvalitātes uzlabošanu un valsts attīstības mērķu sasniegšanu.

Termiņš: 2022.gada augusts.